

تاریخ علم

تاریخ علم در اسلام و ایران به روایت دکتر علی اکبر ولایتی (مروزی بر گذشته - بخش ۳)

دانش طب و علوم وابسته در جندی شاپور

روزنامه «فرهیختگان»، پیش از این، در ستونی تحت عنوان «تاریخ علم در اسلام و ایران» به تبیین مباحث علمی و دقیق تاریخ این مبحث مهم و مطرح در مجامع علمی روز می‌پرداخت. بن‌مایه این رشته مقالات، اساسامباحثی بود که دکتر علی اکبر ولایتی در برنامه تلویزیونی «ایران» از شبکه دوم سیما بیان کرده و سپس، بنا به درخواست‌های متعدد اساتید، پژوهشگران و دانشجویان، جهت تبیین دقیق‌تر مباحث وارائه مستندات این مطالب، برای چاپ در روزنامه، تنظیم کرده بود. روزنامه «فرهیختگان» در پاسخ به درخواست‌های مکرر خوانندگان، مطابق گذشته به چاپ این مجموعه‌ادامه خواهدداد. البته به جهت اتصال و پیوستگی مباحث، پیش از شروع مباحث جدید، نگاه و مروری خواهیم داشت به مباحث گذشته که در همین ستون منتشر خواهد شد.

پس از استقرار مراکز علمی در جندی شاپور، سیل دانشمندان، از پزشکان و داروسازان وفیلسوفان ملل گوناگون،هرسپار این شهرشد، چنان‌که در کمتر از ۱۰ سال بیش از ۱۰۰ دانشجوی پزشکی و فلسفه از کشورهای یونان، روم، سیسیل، مصر،بصر،النهرین ونیز از هندوچین به جندی شاپور وارد شدند. شاپورمقدم آنان را گرمی داشت وبامزایایی بیش از آنچه در سرزمین خود دریافت می‌داشتنداز آنان استقبال کرد. این خیل عظیم دانشمندان درجندی شاپور به اعتبار مراکز علمی آن افزود، چنان‌که نه فقط مراکز وحوزه‌های پزشکی آن از مراکز علمی آئن واسکندریه ودانشگاه‌ها (الخضر) پیشی گرفت، بلکه آغاز بزرگی برای تاسیس دیگر مراکز علمی مثل فلسفه، حکمت، ریاضی، نجوم وفیزیک در آنجا شد. شهر جندی شاپور پس از یک دوره کوتاه از شکوه وجلال در زمان هرمز دوم ساسانی (حکومت: ۳۰۲-۳۰۹م) چون دیگر پایتخت زمستانی نبود تا اندازه‌ای از رونق افتاد، ولی شاپور دوم دوباره آن را رونق بخشید واین شهر در عصر انوشیروان به اوج عظمت وشهرت خود رسید. دانشگاه جندی شاپور و موسسات علمی وسازمان‌های وابسته به آن طی ۵۱ سال دوران نامداری شاپور دوم (ذوالکثافت؛ حکومت: ۳۰۹-۳۷۹م) و پادشاهی انوشیروان (خسرو اول؛ ۵۰۱-۵۷۹م؛ حکومت: ۵۳۱-۵۷۹م) به یکی از سازنده‌ترین ومعتبرترین مراکز پزشکی وعلمی جهان تبدیل شد. حوزه‌های فلسفه وحکمت در جندی شاپور آنچنان اوج گرفت که عظمت آن تا سال ۹۰۰م در افقاه درمیان شرق وافقال غریبان پایدار ماند. دانشگاه جندی شاپور را در دوران شاپور دوم چهارراه علوم وآن را مبرائی از فرهنگ ودانش در تاریخ تمدن ایران و در نهایت در تاریخ تمدن کل جهان می‌دانند. خسرو انوشیروان با هوشیاری و توجه فوق‌العاده‌ای که به دانش ودانش‌اندوزی داشت توانست جندی شاپور را به یک مرکز بزرگ علمی وپزشکی تبدیل کند. وی مارابا، از نستوریان را به ریاست مذهبی شهر برگزید. تحت زعامت مارابا، تدریس کتاب‌های بقراط وجالینوس در جندی شاپور رواج یافت. گروهی از پزشکان یونانی نیز در مراکز علمی شهر جندی شاپور مشغول به تدریس شدند. نستور یوس (-حدود ۴۲۹م)، بطریق قسطنطنیه، با اعلام برائت از عقیده تثلیث، اعتقاد به خدای یگانه را به‌عنوان باور اصیل مسیحی اعلام کرد. پیروان وی را نستوریان نامیده‌اند. کلیسای مسیحی ایران عهد ساسانی تعلیم نستور یوس را پذیرفت وحکم محکومان وی را که از سوی دیگر مسیحیان مطرح شده‌بود، در کرد. دانشگاه جندی شاپور را به‌تمام معنا می‌توان یک دانشگاه‌بین‌المللی وجهانی نامید؛ زیرا، افزون بر آنکه هر کسی از هر ملت وهردین ومذهب بدون تعصب وباتفاقم با دیگر نژادها وادیان می‌توانسته در آنجا تدریس و تحصیل کند و پناهایی نیز برای دانشمندان جهان به‌شمار می‌رفته است، چنان‌که در زمان ساسانیان هفت تن از فیلسوفان ودانشمندان معروف مدرسه آئن (ایزیدور، پرمیاس، پریسیپاتوس، داماسیوس، اولامیوس سیمپیل، سیسپوس، دیوژن) هنگامی که مورد ظلم ونعدي امپراتور روم قرار گرفتند به این دانشگاه پناه آوردند و در آنجا به تدریس و تحصیل دانش پرداختند، هر چند اساسا همچنان از مکتب فلسفی آئن پیروی می‌کردند. مسیحیان نستوری نیز که از شهر اِدسا (رها) رانده شدند به جندی شاپور پناهنده شدند ومورد استقبال قرار گرفتند. به‌جز انتقال علوم یونانی به جندی شاپور، این شهر از آشخوارادات علمی طب هندی نیز سیراب شده بود. سرگین (تاریخ نگارش‌های عربی، ج ۳، ص ۲۶۲) بر آن است که در دوره‌های بعدی همین دانشمندان ایرانی و به‌ویژه مدرسه جندی شاپور، نخستین میانجی میان جهان اسلام و هندیان شدند. به احتمال بسیار، اگر جندی شاپور نقش واسطه میان پزشکی هندی و اسلامی را ایفا نمی‌کرد، دانشمندان دوران خلفای عباسی به این آسانی و سرعت از طب هندی آگاهی حاصل نمی‌کردند.

1- Nestorius

نیمکت خبر

پذیرش دانشجو در برخی رشته‌ها محدود می‌شود

معاون آموزشی وزارت علوم با اشاره به آمار و تحلیل‌هایی از صندلی‌های خالی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در مقاطع و رشته‌های دوره‌های دکتری، کارشناسی‌ارشد و کارشناسی براساس اطلاعات سازمان سنجش آموزش کشور گفت: «در اکثر رشته‌ها در همه مقاطع تحصیلی صندلی‌های خالی وجود دارد.» وی ادامه داد: «بنابراین اعمال محدودیت پذیرش دانشجو، در بعضی رشته‌ها، از بودجه دولتی ضروری است. وجود صندلی‌های خالی، در صورت کنترل ظرفیت کلی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی، پدیده‌ای نامطلوب نیست، یعنی اینکه امکان انتخاب بهتر برای دانشجو با کمترین تنش و رقابت فراهم می‌شود.» وی در ادامه به نکاتی درباره صندلی‌های خالی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی اشاره کرد و گفت: «تضمین کیفیت داوطلبان پذیرفته‌شده با وجود ظرفیت خالی مهم است، لذا باید معلوم کنیم سهم موسسات غیردولتی وغیرانتفاعی، واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی و پیام‌نور در ظرفیت‌سازی وهم‌چنین سهم موسسات دولتی وغیردولتی دارای کیفیت باید چگونه تعریف‌شود. ظرفیت‌سازی دانشگاه‌های دولتی دارای کیفیت پذیرش داوطلبان را نیز به‌پردازیم است که باید به‌آن توجه کرد. همچنین کنترل ظرفیت‌های کلی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و مکانیزم خودتنظیمی ظرفیت‌ها در آن‌ها امری ضروری است.»

فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشگاه‌ها، رکن جداناپذیری از حیات دانشگاه‌ها در کشور ماست. دانشگاه‌ها تلاش دارند تا با استفاده از توان علمی و تخصصی خود در حوزه‌های گوناگون علوم در جریان فعالیت‌های منطقه خود نقش موثری ایفا کنند. آزمایشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی یکی از ابزارهای مهم و اصلی این ایفای نقش محسوب می‌شود. دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان به‌عنوان یکی از واحدهای فعال و پیشرو در عرصه‌های پژوهشی در ایام هفته پژوهش، فعالیت ۴ مرکز تحقیقاتی را آغاز کرد. این واحد تلاش می‌کند تا در راستای کمک هر چه بیشتر به صنایع فعال این استان، نقش پررنگ‌تری داشته باشد و با توجه به این رویکرد در آستانه راه‌اندازی سرای نوآوری صنایع فلزی و معدنی قرار دارد. «فرهیختگان» در شماره امروز خود در گفت‌وگو با مهدی بازرگانی، معاون پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان ابعاد فعالیت‌های پژوهشی این واحد را بررسی کرده که در ادامه می‌خوانید.

رویدادهای کلاسی حل مساله در شرایط کرونایی ادامه یافت

مهدی بازرگانی، معاون پژوهش و فناوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درخصوص فعالیت‌های پژوهشی این واحد به اولین موضوع کاری در هفته پژوهش اشاره کرد و گفت: «این دانشگاه در گروه‌های آموزشی برنامه‌ای به نام «رویدادهای مبتنی بر حل مساله» تدوین کرده است که هر استاد در کلاسی درسی خود یک مساله‌ای را براساس طبیعت درس بیان می‌کند و این مساله به‌صراحت نباید در کتاب درسی باشد و دانشجویان به ارائه جواب‌های تحلیلی خود در مدت زمان یک‌هفته‌ای می‌پردازند.»

وی افزود: «با توجه به برگزاری موفق بزرگ‌ترین سمپوزیوم (هم‌نشست) تخصصی در سال ۹۸ در مجموعه دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان که تمامی اساتید عضو هیات علمی و برخی از اساتید مدعو ودانشجویان رنجه در رشته تخصصی خود در بازه زمانی یک‌ساله به‌صورت حضوری ارائه سخنرانی می‌کردند، در سال ۹۹ نیز این مدل را ادامه دادیم. با توجه به شرایط کرونایی «رویدادهای مبتنی بر حل مساله» با هدف ترغیب و تشویق دانشجویان به انجام گفت‌وگو وتعامل وتقویت روحیه پژوهشگری و پویایی و ایجاد نشاط دانشجویی و همچنین بهره‌برداری موثر از ظرفیت اعضای هیات علمی و دانشجویان در جهت توسعه علم وفناوری تهیه، تدوین وبلاگ شد. نتایج این رویداد در هر کلاس درسی پس از جمع‌بندی بهترین پاسخ‌ها توسط اساتید محترم اعلام خواهد شد و نهایتا تکا نچه این رویداد براساس نیاز ذینفعان درون دانشگاهی و بیرون دانشگاهی تدوین خواهد شد.»

آغاز به کار ۴ مرکز تحقیقاتی در واحد زنجان هم‌زمان با هفته پژوهش

رئیس شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان اظهار کرد: «افتتاح رسمی ۴ مرکز تحقیقاتی و یک گروه پژوهشی مستقل در هفته پژوهش، با رویکرد ماموریت‌محوری و رفع مشکلات جامعه براساس آیین‌نامه مراکز تحقیقاتی با حضور مجازی معاونت محترم تحقیقات وفناوری سازمان مرکزی صورت گرفت.»

معاون پژوهش وفناوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان بیان کرد: «با توجه به اینکه زنجان استانی است که قطب صنایع روی، سرب ومس است، فعالان بخش خصوصی زیادی در این بخش حضور دارند و سرمایه‌گذاری کالتی در این حوزه انجام داده‌اند. با عنایت به وجود مرکز تحقیقات متالورژی، سرمایه‌گذاری بالغ بر ۳۰ میلیارد تومانی برای این مرکز انجام شد. سرای نوآوری صنایع فلزی و معدنی که با اخذ مساعدت‌های مالی معاونت علمی وفناوری ریاست جمهوری وحمایت سازمان مرکزی احداث شده در شرف راه‌اندازی قرار دارد و به‌زودی به مجموعه اکوسیستم نوآوری این استان اضافه خواهد شد.»

میزبانی از ۱۲ هسته فناور در حوزه اکوسیستم نوآوری وفناوری سرای فلزی و شیمیایی

بازرگانی ادامه داد: «می‌خواهیم اکوسیستم فناوری در حوزه صنایع شیمیایی ومعدنی را با تجاری‌سازی دانشگاه در این سراتکمیل کنیم. طبقه چهارم ساختمان ستاد مرکزی در سایت امام به مساحت هزار و ۱۰۰ مترمربع را تجهیز و آمادہ‌سازی کردیم و آمادہ هستیم براساس آیین‌نامه جامع سرای نوآوری وفناوری وشیوه‌نامه مدل‌های دهگانه شیوه‌نامه اقتصاد دانش‌بنیان از ۱۲ هسته فناور در حوزه اکوسیستم نوآوری وفناوری سرای فلزی وشیمیایی استقبال کنیم. البته در حال حاضر ۶ هسته فناور در شرف قرارداد هستند و احتمالا تا ۶ ماه آینده بتوانیم کلیه فضاهای آن را مشارکتی با دانشگاه داشته باشیم.» بازرگانی به‌موارد دیگری از فعالیت‌های پژوهشی این واحد به‌جشنواره فرهیختگان اشاره کرد و گفت: «در جشنواره فرهیختگان که امسال در حال برگزاری است استان زنجان در تمام حوزه‌ها شرکت کنده‌دارد. منتظر هستیم نتیجه‌دآوری‌ها مشخص شود و امید داریم بتوانیم امسال رتبه‌های خوبی در جشنواره فرهیختگان داشته باشیم.»

پژوهشگران برتر علوم انسانی ومعماری استان زنجان دانشگاه آزادی بودند
بازرگانی افزود: «از طرفی اسمال هم در جشنواره پژوهشگران برتر استانی شرکت کردیم و هم در حوزه اعضای هیات‌علمی در گروه علوم انسانی و گروه معماری هنر، پژوهشگران برتر استان از دانشگاه آزاد بودند. در حوزه دانشجویی هم در حوزه فناوری وفنی مهندسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان در جشنواره پژوهشگران برتر رتبه اول را آوردند که این برای اولین بار طی ۱۰ سال گذشته است و امسال خوشبختانه چهار برگزیده در این جشنواره استانی داریم.»

رئیس شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان گفت: «این دانشگاه بیستر سازی

دانشگاه

معاون پژوهش وفناوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان در گفت‌وگو با «فرهیختگان» عملکرد پژوهشی این واحد را تشریح کرد

۱۲ هسته فناور حوزه فلزی و شیمیایی در زنجان جان می‌گیرند

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

۱۳۹۹

حضور اعضای هیات‌علمی در صنایع مختلر ا انجام داد. با صنایع خارج از استان مثل تهران وقم وارد مذاکره شده است وتفاهمنامه همکاری منعقد کرده و این تفاهمنامه‌ها را اجرایی کرده و آمادہ است که اساتید را در چارچوب مطالعاتی وارد صنایع کنند که این هم در شرف اقدام است.»

دانشجویان زنجانی با طرح آموزش دوگانه وارد صنعت می‌شوند

بازرگانی افزود: «این دانشگاه طرحی را با نام «آموزش دوگانه» جلو می‌برد که در این طرح آموزش دوگانه دانشجوی ورودی جدید می‌تواند براساس یک‌سری کاربردها و هماهنگی‌ها وارد جامعه، صنعت و بخش خصوصی شود. علاوه‌بر اینکه در دانشگاه دانش کافی را کسب می‌کند مهارت دنیای کار را در صنعت کسب کند و طی چهار سال تحصیلی هم بتواند کمک هزینه‌ای از صنعت دریافت و مشکل شهریه‌اش را تا حدودی حل‌وفصل کند، هم دانش کافی را برای ورود به آن صنعت داشته باشد یعنی بعد از چهار سال جزو فارغ التحصیلان بیکار نباشد، فارغ التحصیلی باشد که مهارت دارد و آمادہ ورود به دنیای کار است.»

رئیس شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان درخصوص طرح آموزش دوگانه بیان کرد: «این ایده، طرح پوشش نیست و طرح پوشش برای استان اصفهان است و ما نگاهی متفاوت به این طرح داریم که به‌آن آموزش دوگانه می‌گوییم و ذینفع آن این است که هم بخش خصوصی، رادخیل کرده‌ایم و هم اسناد بالادستی دولتی در آن هست و هم عملا روابط بین کارگری و کارفرمایی در این طرح آموزش دوگانه وجود ندارد. فرم‌های طرح آموزش دوگانه تکمیل شده و الان آمادہ هستیم تا دانشجویان را معرفی کنیم.» وی افزود: «از همین ترم آمادہ اجرای این طرح هستیم منتها به‌دلیل شرایط کرونایی امکان معرفی حضوری وفیزیکی دانشجویا بصنعت مشکل شده است.»

وی ادامه داد: «این طرح در قالب یک تفاهمنامه صورت می‌پذیرد که پاسخی به نیاز واقعی بخش خصوصی؛ دانشجویان ودانشگاه است. این تفاهمنامه یک تفاهمنامه‌۵ جانبه بین اتاق بازرگانی، صنایع ومعادن، کشاورزی استان زنجان؛ اداره کل کار رفاه و تامین اجتماعی استان زنجان، سازمان فنی و حرفه‌ای استان زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان و کلینیک صنعتی استان منعقد شده است که در شرف اجرای آن هستیم و امیدواریم مشکل شهریه دانشجویان، مشکل دانشگاه کارآفرین ومشکل فارغ التحصیلان بیکار را بتوانیم رفع و رجوع کنیم.»

رئیس شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان افزود: «واقعیت این است که بازار کار هنوز عیش زیادی برای نیروهای کارآرآموده دارد، اینکه می‌گویند عده‌ای گلایه از نبود کار برای فارغ التحصیلان می‌کنند به‌دلیل عدم کارآرآمودگی نیروی کار و نبود اعتماد بخش خصوصی به فارغ التحصیلان است در صورتی که نیروهایی تربیت کنیم که علاوه‌بر مهارت، دانش کافی برای انجام امور محوله را داشته باشند؛ مطمئن باشید که در بخش خصوصی به روی این نیروها همیشه باز بوده، هست و خواهد بود.» بازرگانی در رابطه با مراکز تحقیقاتی هم گفت: «این دانشگاه مرکز تحقیقات متالورژی را از سال ۹۲ داشته ولی فعال نبوده است که در حال حاضر با سرمایه‌گذاری ۳۰۰ هزار میلیاردی فعال شده است.»

طراحی الگوهای ساخت و ساز در مرکز تحقیقات معماری شهرسازی ایرانی-اسلامی

رئیس شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی استان زنجان اظهار کرد: «مرکز تحقیقات معماری شهرسازی ایرانی-اسلامی که اخیرا مجوز گرفته و پروژه‌های بزرگی در ایران را انجام می‌دهد و پروژه‌هایی که این مرکز توانسته با آن قرارداد ببندد در آبادان و تهران بوده است.»

وی افزود: «مرکز تحقیقات معماری شهرسازی ایرانی-اسلامی یک مرکز نوپایی است که از تاسیس آن دوماهی می‌گذرد تاکنون دو میلیارد ریال قرارداد مالی در سطح کشور منعقد شده است. این قرارداد خارج از استان زنجان و در سطح کشور است. حدود ۵ عضو هیات‌علمی و ۱۰ فارغ التحصیل دانشگاه آزاد با این مرکز به‌طور مستقیم فعالیت دارند و به‌دنیال جذب تعدادی از دانشجویان دکتری برای مرکز هستیم.»

هرم جذب هیات علمی در وزارت بهداشت اصلاح می‌شود

علی اکبر حقدوست، معاون آموزشی وزارت بهداشت در جلسه ۲۵۹ هیات عالی جذب اعضای هیات‌علمی دانشگاه‌ها به اصلاح هرم جذب هیات علمی اشاره کرد و گفت: «کار مطالعاتی خوبی برای اصلاح هرم جذب هیات علمی در وزارت بهداشت انجام شده که طی آن به شاخصی دست یافتیم و برای رتبه‌بندی دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز به آن استناد می‌کنیم. با بررسی‌های انجام‌شده، مشخص شد که مدرس حق التدریس در مقطع کارشناسی در برخی رشته‌ها با حفظ همان کیفیت می‌تواند ۱۶ برابر کاهش یابد. تدریس در دانشگاه‌ها با مدرک کارشناسی‌ارشد و به‌صورت مربی حتی در مقطعی کوتاه‌مدت به سیستم آموزشی آسیب خواهد زد.» حقدوست پیشنهاد داد هرم استاندارد جذب هیات علمی دانشگاه‌ها براساس ماموریت دانشگاه‌ها با یکدیگر متفاوت باشد. در پایان بررسی دستور اول این جلسه، مقرر شد کار مطالعاتی انجام‌شده در وزارت بهداشت برای اصلاح هرم جذب اعضای هیات‌علمی برای اعضا ارسال شود و اعضا پیشنهادها ونظراتی خود را طی مدت زمان دوهفته به هیات عالی جذب ارائه دهند. در ادامه جلسه، با توجه به اینکه برای کلاس‌های عملی، کارگاهی، آزمایشگاهی و همین‌طور برای کلاس‌های نظری از مربیان استفاده می‌شود، مقرر شد جذب مربی برای کارگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها و دروس عملی - نظری به‌منظور استاد بروری که با مجوز هیات نظارت با هیات امنّا انجام می‌شود، ادامه یابد و برای جذب هرچه بیشتر دانشجویان دکتری، استفاده از مربیان برای کلاس‌های نظری محدود شود.